

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för tilläggsbidrag till vissa statsunderstödda torrlägningsföretag jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 8 februari 1946 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 107, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Tilläggsbidrag till vissa statsunderstödda torrlägningsföretag för budgetåret 1946/47 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 263 av herr *Näsgrd m. fl.* samt II: 414 av herr *Mattsson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 107 måtte uttala sig för att vid beviljandet av tilläggsbidrag som kompensation för kostnadsstegringen under kriget något undantag icke bör göras för torrlägningsföretag som endast i ringa omfattning eller icke alls igångsatts.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för motionerna få utskottet hänvisa till dessa.

I skrivelse den 5 januari 1946 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om anvisande för budgetåret 1946/47 av ett reservationsanslag å 1 500 000 kronor för tilläggsbidrag till sådana med bidrag från statens avdikningsanslag understödda torrlägningsföretag, för vilkas utförande den av kriget förorsakade prisstegringen medfört ökade kostnader. Över framställningen ha utlåtanden avgivits av statskontoret samt Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet landsbygdens folk (RLF).

Föreskrifter angående villkoren för statsbidrag från statens avdikningsanslag ha meddelats i kungörelsen den 30 juni 1939 (nr 431) med däri genom kungörelsen den 25 maj 1945 (nr 347) vidtagna ändringar. Bidrag för ändamålet beviljas från det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag intill ett högsta sammanlagt belopp, som bestämmes av riksdagen för varje budgetår. I 3 § nyssnämnda kungörelse stadgas att, därest på grund av mera avsevärd

kostnadsökning eller förändring i ett torrlägningsföretags utförande fråga uppstår om beviljande av ökat statsbidrag till företag, lantbruksstyrelsen skall hänskjuta denna fråga till Kungl. Maj:t för avgörande. En förutsättning för att Kungl. Maj:t skall kunna bevilja dylikt bidrag är emellertid, att företaget fortfarande enligt de allmänna bestämmelserna är bidragsberättigat. Skulle så icke vara fallet, måste riksdagens medgivande till beviljande av ytterligare statsbidrag inhämtas.

Föredraganden, statsrådet Sträng, har — efter redogörelse för lantbruksstyrelsens framställning och däröver avgivna utlåtanden — anfört och föreslagit följande i ärendet:

»Såsom framgår av vad lantbruksstyrelsen anfört har den av kriget förorsakade allmänna prisstegringen medfört en avsevärd ökning av utgifterna för sådana statsunderstödda torrlägningsföretag, vilka kostnadsberäknats innan prisstegringen ännu gjort sig gällande, men icke slutförts förrän densammans verkningar redan inträtt. Denna kostnadsökning torde i regel ha varit så stor, att den icke kunnat kompenseras genom de möjligheter till ökade bidrag till företagen, som enligt vad förut nämnts gällande bestämmelser härutinnan medgiva. Uppenbart är att dessa förhållanden för intressenterna i företagen fört med sig mången gång mycket kännbara ekonomiska konsekvenser, i synnerhet i fråga om de företag, där intressenterna i större utsträckning utgöras av småbrukare i små ekonomiska omständigheter. I icke så få fall torde följden ha blivit, att dylika företag antingen överhuvud taget icke påbörjats eller ock, sedan de väl igångsatts, därefter icke slutförts. Med hänsyn till det anförda och då det ur flera synpunkter är önskvärt att torrlägningsverksamheten icke försvåras eller förhindras, finner jag synnerligen angeläget, att möjligheter öppnas att tilldela intressenterna i förevarande torrlägningsföretag ytterligare statsbidrag. Jag vill i detta sammanhang erinra, att under åren närmast efter förra världskriget särskilda medel ställdes till förfogande för lämnande av bistånd åt intressenterna i sådana torrlägningsföretag, beträffande vilka de av kriget föranledda kostnadsökningarna blivit så avsevärda, att intressenterna råkat i kännbara ekonomiska svårigheter.

Beträffande frågan i vilken omfattning ytterligare statsbidrag bör kunna utgå, torde man böra skilja mellan å ena sidan företag, som redan slutförts eller åtminstone i mera väsentlig utsträckning påbörjats och företag, som hittills endast i ringa omfattning eller icke alls igångsatts. Med avseende å förstnämnda grupp företag har jag funnit mig kunna väsentligen ge min anslutning till lantbruksstyrelsens föreliggande förslag. I fråga om bidragets storlek torde böra gälla, att detsamma skall kunna bestämmas till högst 50 procent av den styrkta merkostnaden, därvid denna dock icke må sättas högre än 60 procent av de vid arbetsplanens fastställande beräknade arbets- och materielkostnaderna. Emellertid synas, såsom lantbruksstyrelsen uttalat, intressenterna böra stå en viss självrisk för kostnadsökningen, vilken risk lämpligen bör sättas till 10 procent av sistnämnda kostnader. Där-

est merkostnaderna icke äro större än så, torde därför tilläggsbidrag icke böra utgå. Ej heller synas bidrag böra lämnas i sådana fall, där totala kostnadsökningen icke är större än 200 kronor, såvida icke särskilda skäl föranleda därtill. Vid bedömandet härav torde de av Riksförbundet landsbygdens folk framförda synpunkterna givetvis böra beaktas.

Enligt lantbruksstyrelsens förslag skulle tilläggsbidrag kunna utgå även till sådana företag, som endast i ringa omfattning eller icke alls igångsatts. De billighetsskäl, som kunna anföras för ytterligare statsunderstöd på grund av under arbetets utförande inträdda kostnadsstegringar, föreligga givetvis icke beträffande här ifrågavarande företag och jag finner mig i anledning härav icke kunna helt tillstyrka lantbruksstyrelsens förslag i denna del. Därest tilläggsbidrag icke skulle kunna utgå till dessa företag, skulle detta emellertid med största sannolikhet leda till att de verkställda förrättningarna skulle få förfalla och sedermera nya förrättningar för omräkning av kostnaden och båtnaden skulle påkallas, vilket skulle medföra en svår belastning för den redan nu hårt ansträngda lantbruksingenjörsorganisationen. Med hänsyn härtill vill jag icke motsätta mig att även beträffande de företag varom nu är fråga vissa tilläggsbidrag må kunna beviljas, därest vid förnyat bedömande behov av företagets snara utförande anses föreligga och företaget på grund av nytt läge i fråga om båtnaden befinnes vara ekonomiskt försvarbart. Frågan om tilläggsbidrag i dessa fall torde böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Lantbruksstyrelsen har uppskattat kostnaderna för en bidragsverksamhet av nu ifrågasatt omfattning till sammanlagt omkring 4 000 000 kronor, varav 1 500 000 kronor för budgetåret 1946/47. Då jag i stort sett icke har något att erinra mot dessa kostnadsberäkningar, torde under nionde huvudtiteln å riksstaten för nämnda budgetår böra anvisas ett anslag av sistnämnda storlek för ändamålet. Anslaget, som bör benämnas Tilläggsbidrag till vissa statsunderstödda torrlägningsföretag, synes böra givas karaktär av reservationsanslag. Därest riksdagen skulle anvisa medel för ifrågavarande ändamål, torde det sedermera få ankomma å Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter beträffande de närmare grunderna för dispositionen av anslaget, vilket synes kunna fördelas genom lantbruksstyrelsens försorg. Hinder torde härvid icke böra möta mot att av anslaget erforderligt belopp användes till avlöning av den extra personal å lantbruksstyrelsens kulturtekniska byrå, som må befinnas behöflig i anledning av ett genomförande av förevarande förslag.»

Såsom föredragande statsrådet erinrat ställdes under åren närmast efter förra världskriget särskilda medel till förfogande för lämnande av bistånd åt intressenterna i sådana torrlägningsföretag, beträffande vilka de av kriget föranledda kostnadsökningarna blivit så avsevärda att intressenterna råkat i kännbara svårigheter. Av föreliggande proposition framgår att liknande förhållanden ånyo inträffat i fråga om vissa torrlägningsföretag. Utskottet delar därför föredragandens uppfattning att intressenterna i sistberörda företag

Utskottet.

böra beredas möjlighet att erhålla ytterligare statsbidrag. Vad föredraganden i sådant syfte föreslagit om utlämnande av tilläggsbidrag synes utskottet lämpligt avvägt, varför utskottet biträder Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställning. I de föreliggande motionerna har uttalats betänkligheter mot att föredraganden ansett sig böra skilja mellan å ena sidan företag som redan slutförts eller åtminstone i mera väsentlig utsträckning påbörjats och å andra sidan företag som hittills endast i ringa omfattning eller icke alls igångsatts. Enligt motionärernas mening skulle detta få till följd att intressenterna i sistberörda företag bliva missgynnade, varför motionärerna påyrkat lika behandling av företagen oberoende av huru långt dessa fortskridit. Såvitt utskottet kunnat finna torde föredragandens förslag om olika ordning för bidragsärendenas prövning — vartill bärande skäl synas ha anförts i propositionen — icke i och för sig behöva leda till vad motionärerna befara men säkerligen vara ägnat att befordra uppnåendet av ett ur det allmännas synpunkt mera tillfredsställande resultat av ifrågasatta bidragsverksamhet. Utskottet finner sålunda icke anledning föreligga att tillstyrka någon åtgärd på grund av motionerna.

Beräkningen av kostnaderna för planerade hjälpaktion till sammanlagt omkring 4 000 000 kronor har icke föranlett erinran från utskottets sida. För budgetåret 1946/47 torde vara tillräckligt med att ett belopp av 1 500 000 kronor anvisas.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må till *Tilläggsbidrag till vissa statsunderstödda torrlägningsföretag* för budgetåret 1946/47 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 1 500 000 kronor;

B. att de likalydande motionerna I: 263 och II: 414 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 april 1946.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtande nr 27.

Reservationer:

dels av herr *Tjällgren*;

dels ock av herr *Gustafson* i Vimmerby.